

Het zonnetje van het gazonnetje

Sommige dieren en planten hebben domweg pech. Ze zijn té gewoon.

Neem bijvoorbeeld paardenbloemen. Ze groeien overal in wegbermen, langs slootkanten, in graslanden en zelfs tussen stoeptegels tot in het centrum van de grote stad. Sommige weilanden lijken omstreeks midden april de concurrentie aan te gaan met bollenvelden. Ze veranderen voor een paar weken in goudgele vlakten die een uitbundig contrast vormen met de nog kale akkers en aangrenzende, groene weiden. De paardenbloem is één van de weinige wilde planten die het huidige intensieve graslandgebruik overleeft en er zelfs van profiteert. Dotterbloemen zijn verdwenen als gevolg van ontwatering; pinksterbloemen en madeliefjes door te sterke bemesting. Ze zijn in het boerenland teruggedrongen naar slootkanten en wegbermen. De paardenbloem is de laatste der mohikanen. Hij ontvangt nederig en dankbaar een overdosis drijfmest, vestigt zich graag op de kale, verslechte bodem als er te zware machines of te veel koeien op het land zijn geweest.

De meeste boeren zijn overigens niet zo blij met zoveel gele uitbundigheid op hun land. Dan grijpen ze naar de gifspuit en daar is zelfs de paardenbloem niet tegen opgewassen. De bloestengels kronkelen zich opstandig in allerlei bochten, maar uiteindelijk laten ze hun kopjes hangen.

Als je de tijd neemt om een paardenbloem rustig te bekijken, blijkt dat het een schitterende plant is. Het symmetrische rozet van sierlijk ingesneden bladeren is een levende mandala. Uit het centrum ontspruiten de bloemknoppen, elk omgeven door kunstig gerangschikte omwindselblaadjes. Slanke bloemstelen strekken zich één voor één in de richting van de zon. De knoppen exploderen in goudgele bloemen, veelstralige sterretjes in het groen. Eigenlijk vertonen die bloemen meer gelijkenis met de zon dan de eenjarige sierplant die we officieel zonnebloem gedoopt hebben.

Bij de meeste planten is het mooie er voor ons gevoel na de bloeitijd wel af. Niet bij de paardenbloem. Na een kortstondige adempauze in de beschutting van haar omwindsel ontplooit de knop zich voor de tweede keer; onthult ze de vrucht van haar bloeien: een tere bol van ragfijn zaadpluis. Als je geduld hebt, kun je ze zien vertrekken op de wind, al die vederlichte parachootjes die een zaadje met zich meevoeren naar onbekende verten. Je kunt ze als mens ook een handje, liever gezegd een blaasje helpen. Als kind mocht ik in stilte een wens doen als het me lukte om de hele pluizenbol in één adem leeg te blazen. Ik hield mijn ogen dan stijf dicht en voerde dit ritueel uit met meer eerbied dan mijn zondagse kerkgang.

Eigenlijk is de paardenbloem een plaatsje in de tuin waard. Een gemakkelijke sierplant, gratis verkrijgbaar langs weg en sloot, overblijvend en zonder kapsones. Toch heb ik nog nooit een randje paardenbloemen langs een border gezien. Integendeel, de gemiddelde tuinbezitter is hem liever kwijt dan rijk. Hij heeft de onhebbelijke gewoonte om te kiemen op plekjes waar hij niet welkom is, bijvoorbeeld in de voegen van tegelpaden. En als we de plant niet met wortel en tak verwijderen, zal zijn bladrozet tot in lengte van jaren een smet werpen op onze stenen tuinvloer. Want een paardenbloem kan verbazend oud worden.

Nog rampzaliger acht menigeen de verschijning van paardenbloemen in het gazon. We worden meestal groot gebracht met de gedachte dat een mooi gazon bestaat uit gras, meer niet; een gazon als een gelijkmatig, hoogpolig tapijt. De commercie bevestigt dit ideaalbeeld graag en prijst een keur van chemische middelen aan om mossen en kruiden te bestrijden. Eigenlijk vreemd, want paardenbloemen en madeliefjes zijn net als gras bestand tegen spelende kinderen. En als we de eerste maaibeurt wat uitstellen, verrassen ze ons in de lente met een bonte bloemenwei in de achtertuin.

Eef Arnolds

De tekst is eerder verschenen in het tijdschrift Jonas 44, 2001.